

Сюрпризи Венеціанського карнавалу

Наступного дня Гнат не впізнав Венеції. Вулиці перетворилися на різнокольорові людські річки, які впадали в море майдану перед храмом Святого Марка. Гранд-канал заповнили гондоли і, здавалось, витіснили з нього усю воду. Дами платтями з парчі, атласу і муару розфарбували зимовий простір, перетворивши його на весняно-літній.

Скрізь на себе звертали увагу персонажі дель арту — комедії масок. Венеціанський купець, скнара Панталоне, хоче провчити хитрого слугу Бригеллу, але знову опиняється у дурнях. А недоумкуватий Арлекін, хлопець із Бергамо, ніяк не втамує свій неймовірний апетит.

Поруч один фокусник їсть вогонь, а другий ковтає вже десяту шпагу. У вузькому колі шанувальників маленька кудлата собачка танцює під оплески. Вона виглядає кумедно, бо хазяїн надягнув їй на мордочку маску кицьки. Більше всіх радіє венеціанка з дитиною на руках. На малюкові мініатюрна маска янгола.

Гнат пробирається до черги, де астрологи сидять на підмостках у великих кріслах. У кожного з них довга жерстяна труба. Клієнт платить гроші, а астролог щось шепоче у трубу. Вухом на її іншому кінці в шумі карнавалу не завжди чує пророцтво. І зовсім біда з туговухими.

— Хто на мене чекає? — перепитує літній чоловік.

Астролог майже кричить у трубу.

— Жінка? — дивується венеціанець і уточнює, — жінка з чим?

— З косою! — волає астролог спочатку в трубу, а потім, опустивши її.

— Маргарита? — розмірковує старий, — так у неї немає коси.

Натовп сміється, але ніхто не згадує про смерть вголос на веселому святі. Нарешті, і Гнат дочекався своєї черги. Коли вухо залізло у трубу, неочікуване хвилювання накопало на юнака. Астролог мовчав. Потім щось зашипіло у залізних нетрях і шепотом доповзло:

— Не бійся змії.

— Якої змії? — вирішив уточнити хлопець, але астролог перевів трубу вже у наступне вухо.

Геть спантеличений, Гнат просувався до найбільш галасливої ділянки майдану, де бик кольору зимової ночі вів нерівний бій зі зграєю собак. Юнак помітив серед глядачів Тараса і Уго, а потім мастифів і американського бульдога, що очолювали атаку на поранену тварину. Венеціанські чоловіки були у захваті від видовища, а Гнат сумно поспостерігав кілька хвилин за битвою і розвернувся, щоб подивитись на жонглерів і канахохідців. Раптом позаду жалісно заскавчав песик. Дресирований собачка з маскою кицьки, який розважав натовп, загубив свого

хазяїна і несподівано опинився біля бійцівських псів. Мастифи і не подивились на мало-го, та американський бульдог розгнівався, бо йому заважали, і кинувся на кудлатого артиста. Жива біла кулька котилася по цеглинах, а бульдог ніяк не міг ухопити її своєю мертвою хваткою. Але ще мить і він увійде гострими іклами в ніжне тіло.

Навіть найближчі глядачі з натовпу не встигли розгледіти, як між бійцем і артистом опинився хлопець у скромній масці буата і накрив своїм тілом песика. Від несподіванки американець зупинився, але за мить кинувся на нову перепону. Бульдог схопив юнака за ліве передпліччя. Саме його подряпала куля, коли Гнат на коні рятував Орнеллу. Від болю хлопець стис зуби, одначе не випустив кудлатого. Раптом щелепи залишили тіло. Гнатко не міг бачити спиною, як Тарас схопив за шкірку чотирилапого бійця і підняв над головою. Натовп гучно привітав чумака. Мабуть, на ньому єдиному на майдані не було маски, і венеціанці бачили, як мінявся вираз обличчя у велетня: від суворого до добродушного. Бульдог трохи повертів задом у повітрі, а потім з ганьбою був викинутий за межі бойових дій, до свого господаря неогоціанта.

— Бравіссімо! Бравіссімо! — жінка у розкішній масці Коломбіни огорнула плечі чумака широким і довгим плащем із зірковим небом, що на могутній спині виглядав куцою накидкою.

—Престо! Престо! — кудись підштовхувала Тараса друга маска лікаря-чуми з довгим носом.

—Швидко! Швидко! — перекладав, сміючись, Гнат і сам покотився за натовпом.

Тепер вся увага венеціанців була прикута до канату, який простягався над майданом Святого Марка. Поява канатохідця у білому костюмі ангела викликала вибух емоцій, але, коли чоловік зробив перший крок над прірвою, у людей наче відібрало голос: німі і в заморожених позах вони стояли нерухомим натовпом, боячись навіть шумно дихати.

Циркач добре знав свою справу. Іноді вітер змушував його зупинятися, але чоловік вмів розминутися з вітром. Хвилювались на землі, а він наче летів над землею.

Коли політ ангела закінчився, потік поплив на бокову вулицю. Там на висоті десяти метрів канат між палацами чекав на іншого канатохідця.

—Зараз по мотузці піде жінка-вбивця, — маска венеціанської дами від нетерпіння стискала кулачки.

—А кого вона вбила? — поцікавився брюнет у костюмі турка.

—Свого чоловіка. Правда, кажуть, він був п'яницею і бив бідолашну через день.

—У неї є шанс врятуватись. Пощастило.

—Не більше, ніж леву у золотій клітці. Вона приречена, — «турок» махнув кривою шаблюкою.

Гнат по суті нічого не второпавав, хоча з італійською мовою проблем давно вже не мав. Він навіть гумор місцевий навчився сприймати і розумів, що белькочуть маленькі венеціанці.

—Орнелло, про що вони говорили?

—У нас є традиція на честь відкриття карнавалу з тюрми випускати засудженого. Зазвичай, це чоловік.

—На свободу?

—Якби! На дах, — дівчина з тривогою підняла голову, але місце біля канату залишалося порожнім, — це тільки шанс вийти на волю. Але за моє життя ніхто із в'язниці не зумів пройти по канату. Цьому півжиття треба вчитися.

—А золота клітка? — нагадав Гнат історію про лева.

—Це було дуже давно. Лев — символ Венеції, і Дож наказав спорудити на майдані Святого Марка клітку для царя звірів. Її пофарбували спеціальною золотою фарбою, але лев не витримав...

—Холоду?

—Отруйних випарів від фарби.

—Убивця! — кілька голосів розірвали простір, натовп загудів: всі побачили жінку на краю даху.

Гнат підвів очі до неба, і тіло обсіпало морозом: крок на канат зробила дівчина, яку він бачив у своєму сні. Золоте волосся важко спадало на жіночі плечі. Хлопець озирнувся.

Навколо тільки маски. Ні, трохи подалі височіє над маскарадом Тарас. Юнак махнув зазивно рукою, і чумаки побачили його. Розсунувши живу стіну, Дві Спини добрався до товариша.

— Вона зараз впаде. Я уві сні бачив.

— Як розбилась бачив?

— Ні. Злови її, будь ласка.

— Спробувати можна, — Тарас повільно почав рух на територію, що пролягала під канатом, але, згадавши свій перший досвід з ловлі венеціанських красунь, додав — а ця дівка вгодованіша буде за попередню, і прірва поглибша.

Золотоволоса зробила перший крок по канату, потім другий, третій, четвертий і захиталася. Її руки судомно хапали повітря, але ніхто з ангелів не простягнув жінці крила. У відчаї вона присіла і зробила спробу лягти на мотузку, щоб проповзти по ній до протилежного даху. Даремно: бідолашна за мить опинилася під канатом. Натовп ахнув. Не співчутливо. Він видихнув зайве повітря, що затрималося у грудях.

Вчепившись у канат з останніх сил, засуджена кілька секунд повисіла на ньому і навіть змогла просунутись зо два метри на руках, а потім застигла між небом і землею. Губи розімкнулись. Шепіт, набравши силу луни, розгойдував повітря і діставав до кожного у маскарадному натовпі.

—Santo Dio, Santo Forte, Santo Immorte, abbi pieta di noi — Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас...

Несподівано люди, не домовляючись, поскидали маски і підтримали нещасну хором голосів. Над вулицею, аж до майдану, звучало:

—Santo Dio, Santo Forte, Santo Immorte, abbi pieta di noi — Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас...

Натовп вдруге повторив молитву і ще раз утретє. А потім золотоволоса закричала. Голос підняв усіх голубів кварталу. Птахи занурились у сіре зимове небо, а вона полетіла вниз.

Тарасу було не складно обрати місце для ловів. Він повільно крокував під канатом, а, коли жінка припинала рух, зупинився і чумак. З початком молитви він тільки нетерпляче дивився на руду хмару волосся і чекав.

Струс від гармати, яку Тарас тримав на спині під час стрільби по турках під Акерманом, був у кілька разів меншим за удар у груди і по руках від венеціанки. Велетень заточився, його повело убік — і він не втримався: упав спиною на цеглини. Золотоволоса м'яко приземлилася на його широкі груди. Сині очі миготіли серед рудого скуйовдженого волосся — волошки у житньому снопові.

—Беніссімо!

—Перфетто!

—Магніфіко!

—Що вони волають? — прохрипів Тарас, який досить зручно прилаштувався на рівненьких вуличних цеглинах.

—Тобі по черзі перекласти? — поруч із синіми очима засвітились чорні Гнатка, — прекрасно, відмінно, здорово!

—А чого руда мовчить?

—Синьйорино, вам зле?

—Мені дуже добре, — врятована так засміялась, що Тарас знизу побачив як в горлі тремтить маленький червоний язичок.

Золотоволоса, нарешті, зістрибнула з чумака і врізалась у натовп. Вона зірвала з когось пишну маску Коломбіни і під регіт венеціанців розчинилась у карнавальному морі.

Підступне Викрадення і зимо́ве купання

Вуличний потік знову повернув до базилики Святого Марка, і Гнат відчув якусь душевну порожнечу.

— Орнелло! — покликав юнак.

— Ти що венеціанку загубив?

— Ми, Тарасе, загубили.

— Так я іншу рятував, — виправдовувався чумак.

Гнат зі старшим товаришем йшли за натовпом на майдан. Зазирати в обличчя було марно: маску буата надягнув кожен четвертий венеціанець. Тому вони виглядали тендітну фігуру дівчинки-підлітка.

Минуло кілька хвилин, а юнакові здалось, що пошуки тривають, принаймні, годину. Він з розпачу звернув погляд до неба. Набундючене, воно переганяло на захід темні хмари, наче отару овець, що перейшла убрид брудну річку.

На нижніх поверхах неба кружляли голуби, а над ними жодного птаха. Чорні очі хлопця стали ще темнішими, важкими, свинцевими. Вони дивились в одну точку, немов у маленьку хвіртку, яка ось-ось повинна була відчинитися. І небо посунуло хмару, а з-під неї виплив яструб. Навіть поглядом Гнат ледь дістав до нього. Птах знизився, і тоді юнак зазирнув у його очі і згори побачив різнобарвний майдан і пристань біля Гранд-каналу. А головне, там стояла Орнелла без маски,

а поруч хтось у турецькому костюмі: синьому комзолі-субуні, червоних шароварах і білому тюрбані. Напівмаска приховувала обличчя «османця», але Гнатко відчув — це корсар Добрий Антоніо.

Коли козаки дісталися пристані, човен з Орнеллою відійшов усього метрів на тридцять. Гнат готовий був кинутись у води Гранд-каналу і наздоганяти пірата вплав, але такий відчайдушний вчинок не знадобився.

—Тарасе! — до пристані підійшла гондола, і її власник радо привітав українського велетня, завдяки якому рибалки перемогли ремісників на мосту Кулака.

—Гаспаро! — Дві Спины зазивно махнув рукою.

—Треба наздогнати той човен, — Гнат показав напрямок, — зможеш?

—Ти знаєш, хто кращий гондольєр у Венеції?

—Благаю, швидше! — перервав нетерплячий юнак.

Гаспаро хвалився не даремно: його гондола ритмічними ривками наздоганяла втікачів.

—Тарасе, ти свої довбні не прихопив?

—Я їх голіроч порву.

—Тоді готуйся. За хвилину зустріч.

До жаданого абордажу залишалось з десяток метрів. «Турок» зірвав свою маску, і переслідувачі побачили криву від злоби посмішку капітана «Меркурія».

—Ви не за Орнеллою випадково, чи, може, я вам потрібен? — пірат глузував навіть у небезпечному для нього становищі.

—Обидва потрібні, — відізався Гнатко.

—Зараз побачимо, хто більше, — Добрий Антоніо схопив дівчину і жбурнув за борт.

Красиве рожеве плаття на воді спочатку виглядало екзотичною квіткою, але за мить намокло і разом із власницею почало занурення під воду. Орнелла встигла побачити над головою тонкий шар води і вибух бризок, а потім відчула міцні обійми: Гнат повертав подругу на поверхню Гранд-каналу. А Тарасу вистачило однієї спроби, щоб затягти обох у гондолу.

Човен з піратом віддалився, але шанс його наздогнати ще залишався. І тому Гаспаро вдарив веслом у напрямку втікача.

—Ти куди? — не зрозумів Гнат планів гондольєра.

—Наздоганяти, — здавалось, Гаспаро говорив очевидні речі.

—Греби до берега, — наказав юнак, — після холодної купелі нам, передусім, Орнеллу треба зберегти.

—А тебе? — подала слабкий голос дівчина.

—Я ж козак, — усміхнувся Гнатко.

Тарас, почувши дороге серцю слово, правильно відчув тему:

—Козак з бідною, як риба з водою, і що той холод, коли козак молод.

Гаспаро, котрий не зрозумів жодного слова з промови велетня, хотів посперечатися із Гнатом: йому кортіло наздогнати пірата і побачити, як Тарас задушить чи розірве на частини підступного корсара. Але раптом він завмер — статуя з веслом. По Гранд-каналу гордовито рухалась золота барка — Бучинторо. Головна державна галера Венеції вражала не так розмірами, як величчю. Навіть у тьмяний день вона виглядала сонячною — тридцять метрів золотого сяйва. 42 весла, наче крила, несли двоपालубний човен повільними змахами по Гранд-каналу до далекої небесної річки.

— Як гарно! — Гнатко на півхвилини забув про мокру Орнеллу, але схаменувся і почав укутувати дівчину у широку куртку, що позичив у Тараса.

— Ти не бачив, як воно красиво на празник Вознесіння Господнього, коли Дож одружується з морем, — сині губи дівчини тремтіли від холоду.

— Як можна одружитися з водою? — юнак сприйняв одруження як жарт.

— Це традиція, — до гондольєра повернувся дар говорити, — Бучинторо відправляється від майдану Святого Марка у супроводі десятків човнів до форту Сан-Андреа. Там Дож кидає перстень у море і говорить: «Ми одружуємося на вас, море». А на зворотному шляху його золота барка зупиняється на острові Лідо, де у церкві Сан-Ніколо правиться

служба. І всі прикладаються до мощей Святого Миколая.

— Але ж вони в іншому італійському місті.

— Так. У Барі його голова і дві третини мощей. А решта у нас.

— У Венеції? — Гнат не повірив патріотичній розповіді гондольєра, а даремно.

1096 року був оголошений Перший Хрестовий похід проти сарацинів, і венеціанці не залишилися осторонь. Вони направились до Єрусалима і, коли порівнялись з Лікійськими берегами, єпископ Контаріні захотів взяти мощі Святого Миколая, щоб примножити кількість покровителів своєї батьківщини.

Хрестоносці увійшли до базиліки, але вона стояла пустою. Чотири стражі показали розбиту раку, де зберігались мощі Святого, і сказали, що барійці десять років тому дуже поспішали і забрали лише частину мощей, а решта десь зникла. Венеціанці не повірили грекам і розібрали гробницю, де знайшли тільки воду і олію чи миро, а потім обшукали усю церкву. Вони зазирали у кожен куточок, обмацували кожну річ, все перевернули дригом, але даремно. Тоді хрестоносці почали катувати стражів. Один з них не витримав і звернувся до єпископа з проханням припинити тортури, бо ніхто не знає, де останки Святого Миколая. Контаріні тільки відвернувся від нещасного. Тоді страж знову з мольбою кинувся до єпископа, і цього разу священник наказав солдатам залишити усіх

чотирьох охоронців у спокої. Вдячний страж показав хрестоносцям моці двох інших святих, які раніше також були єпископами Мирлікійськими — священомученика Феодора і святого Миколая-дяді.

Хрестоносці завантажили моці на судно і вже налаштувались полишити Лікійський берег, але останні венеціанці, які затримались у церкві, розказали товаришам, що в одному місці храму вони відчували неймовірні пахощі. Хрестоносці повернулись і від місцевих жителів узнали, що по великих празниках єпископ служив в особливому місці, де розміщував переносний престол. На стелі кімнати збереглась фреска із зображенням Святого Миколая.

Венеціанці знову повернулися під склепіння храму, розбили підлогу під вівтарем і почали копати. Під шаром землі виявилась друга підлога. Вони розбили і її, та, прибравши великі камені, що підлогу підтримували, знайшли дивну склоподібну речовину, в середині якої була суміш металу і асфальту. А в ній ще одна подібна маса, у середині якої і зберігались моці Святого Миколая. Коли їх відкрили, чудові пахощі поширились і за стіни храму.

Енріко Контаріні завернув моці святителя у свою єпископську мантію. І тут відбулось чудо — пальмова гілка, привезена Святим Миколаєм із Єрусалима і яку згодом поклали до його труни, дала паростки. Цю

гілку венеціанці взяли із собою як свідощтво сили Божої.

На тому місці, де поклали мощі, накреслили грецькою мовою: «Тут спочиває великий єпископ Миколай, славний своїми чудесами на землі і на морі».

ЗМІСТ

Чудернацькі маски і обійми з ведмедем	3
Сюрпризи венеціанського карнавалу	19
Підступне викрадення і зимове купання ..	27
Несподіваний подарунок і розпач хворої Орнелли.....	34
Плани Доброго Антонія і задуми Господа .	42
Пекло Арсеналу і перший матрос «Орнелли»	49
У місті Олександра Македонського і крокодилячі вітання	56
Луксорські привиди	70
36 метрів Тори і поєдинок із водяним монстром.....	77
Корсар у бедуїнів і підслухана розмова.....	92
Діти Господа і диявола у стінах монастиря	104
У лабіринті Зевса і свічка Чари.....	123